

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 209/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ultrapikamuodin ja krääsäkaupan rajoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hilikka Kempin /kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 209/2025 vp:

Millaisiin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin ministeri ryhtyy, jotta ultrapikamuodin ja krääsätavaran verkkokauppojen epäreilua asemaa suomalaisessa kuluttajakaupassa voidaan rajoittaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomi on osa EU:n sisämarkkinoita, joilla tavarat voivat liikkua vapaasti. Kolmansista maista peräisin olevaan verkkokauppaan liittyvät ongelmat koskettavat koko Euroopan unionia, joten paras tapa puuttua niihin on hakea Euroopan unionin laajuisia ratkaisuja. Kansalliset lisätoimet johtaisivat todennäköisesti sisämarkkinoiden pirstoutumiseen. Moniin verkkokaupan ongelma-kohtiin on jo puututtu lainsäädännön keinoin ja monet yleisemmät unionissa käytävään verkkokauppaan vaikuttavat EU-säädökset soveltuvat myös kysymyksessä viitattuihin tilanteisiin. Vaikka monia toimia on tehty ja vireillä, lainsäädäntö on osaltaan tuoretta, minkä vuoksi sen teho ei vielä välttämättä näy täysimääräisesti.

EU:ssa on kehitetty viime vuosina eri sääntelytoimin verkkomarkkinapaikkojen vastuullisuutta ja Suomi on johdonmukaisesti kannattanut näitä EU:n yhteisiä sääntelyratkaisuja. EU:n digipalveluasetuksessa säädetään verkkomarkkinapaikkojen tarjoajien huolellisuusvelvollisuuksista liittyen palvelujen turvallisuuteen ja kuluttajien suojaan. Asetus koskee esimerkiksi Temua, Sheiniä, AliExpressiä ja Amazon Storea. Komissiolla on sekä yksinomaista että jäsenvaltioihin nähden ensisijaista toimivaltaa valvoa näitä toimijoita sekä asettaa huomattavia seuraamuksia asetuksen rikkomistilanteissa. Sääntely on vielä uutta, mutta komissiolla on esimerkiksi käynnissä viralliset tutkinnat siitä, ovatko Temu ja AliExpress rikkoneet digipalveluasetuksessa säädettyjä velvollisuuksiaan. Komission tutkinnan johdosta AliExpress on myös jo hiljattain tehnyt sitoumuksia komissiolle muuttaa toimintaansa.

Kolmansien maiden etämyyjät eivät monissa tapauksissa täytä pakkauksien ja tiettyjen tuotteiden tuottajavastuuvälitteitä, kuten tuotteidensa jätehuoltoa, erilliskeräystä ja kierrätystä koskevia

vaatimuksia. EU:n vihreän kehityksen ohjelman puitteissa on kehitetty kestävyys- ja kiertotaloussääntelyä, jolla EU:n markkinoilla olevista tavaroista tehdään ympäristöystävällisempiä koko niiden elinkaaren ajan ja lisätään kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia. EU-sääntelyyn pohjautuva tuottajanvastuu ohjaa valmistajia ottamaan huomioon tuotteiden koko elinkaaren, erityisesti niiden uudelleenkäytettävyyden, kierrätettävyyden ja ympäristövaikutukset. EU:n jätedirektiivin muutoksen myötä tuottajavastuun piiriin kuuluvat jatkossa myös vaatteet ja kodintekstiilit. Jäsenmaat voivat myös jätedirektiivin muutosta toimeenpannessaan päättää, että pika- ja ultrapikamuodin tuottajat maksaisivat korkeampia tuottajavastuumaksuja. Jatkossa verkkoalustojen on myös varmistettava, että alustalla myyvät etämyyjät täyttävät pakkauksia, akkuja ja paristoja sekä tekstiilituotteita koskevat tuottajavastuuvuoroituksensa niissä jäsenvaltioissa, joissa ne myyvät tuotteita suoraan kuluttajille.

Suomessa on meneillään kiertotalouslain valmistelu, ja sen yhteydessä selvitetään lisäksi mahdollisia uusia kansallisia toimia (kuten valvontaviranomaisen keinot, viranomaisyhteistyö tai muiden keskeisten toimijoiden toimet), joilla etäkauppa saataisiin paremmin hoitamaan tuottajavastuunsa. Suomi on myös nostanut esiin etäkaupan ympäristö- ja tuoteturvallisuusongelma komission valmistelussa olevaa kiertotaloussäädösehdotusta koskevassa ennakkovaikuttamisessa ja pitänyt tärkeänä arvioida toimia sääntelyn kehittämiseksi, jotta EU:n ulkopuolella toimivat yritykset saadaan tehokkaammin EU-lainsäädännön piiriin.

Myös ekosuunnittelua koskevaa sääntelyä on uudistettu ja laajennettu energiaan liittyvistä tuotteista koskemaan laajasti eri tuoteryhmiä. EU:n ekosuunnitteluasetuksen ((EU) 2024/1781) tarkoituksena on tehdä EU:n sisämarkkinoiden tuotteista ympäristökestäviä, lisätä tuotteista saatavaa tietoa ja sen luotettavuutta esimerkiksi digitaalisen tuotepassin avulla sekä puuttua yleistyviin ympäristöongelmiin myymättä jääneiden kulutustuotteiden hävittämisen estämiseen tähtäävällä sääntelyllä. Parhaillaan valmistellaan myös tekstiilejä koskevia ekosuunnitteluvaatimuksia, joiden odotetaan tulevan voimaan aikaisintaan vuonna 2027. Asetuksen täytäntöönpano on käynnissä työ- ja elinkeinoministeriössä.

EU:n yritys vastuudirektiivi ((EU) 2024/1760) vastaa osaltaan tilanteisiin, jossa EU:n alueella toimivien yritysten on puututtava arvoketjussaan, siis myös alihankkijoidensa toiminnassa, havaitsemiinsa haitallisiin ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksiin. Sääntely kattaa haitalliset vaikutukset, jotka aiheutuvat keskeisten kansainvälisten ihmisoikeusvoimavarojen, Kansainvälinen työjärjestö ILO:n ns. ydinsopimusten ja eräiden kansainvälisiä ympäristösopimusten määräysten rikkomisesta. Sääntelyn soveltaminen alkaa unionissa lähivuosina ja sitä tullaan soveltamaan suuriin eurooppalaisiin yrityksiin sekä suurin EU:n ulkopuolella kotipaikkaansa pitäviin yrityksiin, jotka toimivat EU:n alueella.

Unionissa on myös kiinnitetty huomiota tuotteisiin liittyvään pakkotyön käyttöön. EU:n pakko-työasetuksen ((EU) 2024/3015) tarkoituksena on puuttua vakavaan globaaliin ongelmaan ja edistää vastuullisuutta sekä tasavertaisia kilpailuolosuhteita EU:n markkinoilla. Asetus kieltää talouden toimijoita saattamasta unionin markkinoille, asettamasta saataville unionin markkinoilla ja viemästä unionista pakkotyöllä valmistettuja tuotteita. Myös etämyynti loppukäyttäjille unionissa on huomioitu. Kieltoa sovelletaan laajasti kaikenlaisiin tuotteisiin, joissa pakkotyötä on käytetty kokonaan tai osittain missä tahansa niiden louhinta-, korjuu-, tuotanto- tai valmistusvaihetta. Asetus koskee kaikkia talouden toimijoita niiden toiminnan laajuudesta ja toimintamuodosta riippumatta ja sen täysimääräinen soveltaminen alkaa 14.12.2027.

Etäkauppa kolmansien maiden verkkomarkkinapaikoilta lisää EU:n markkinoilla myös tuotteita, jotka eivät täytä EU:n tuotteita tai tuoteturvallisuutta koskevia vaatimuksia. Tällaisten tuotteiden poistaminen markkinoilta on vaikeaa ja ongelmana on myös laittomien tuotteiden uudelleen ilmestyminen verkkomarkkinoille. EU:ssa tuotteiden markkinavalvontasääntelyä on yhdenmukaistettu ja ajantasaistettu vastaamaan verkkokaupan haasteisiin erityisesti EU:n markkinavalvontasetuksella, jota alettiin soveltaa kesällä 2021. EU:n yleistä tuoteturvallisuusasetusta puolestaan on sovellettu vuoden 2024 lopusta lukien ja sitä täydentävä laki kuluttajatuotteiden turvallisuudesta (184/2025) on tullut voimaan toukokuussa 2025. Laki antaa markkinavalvontaviranomaiselle valtuudet kohdistaa verkkomarkkinapaikkojen tarjoajiin määräyksiä ja määrätä niille seuraamusmaksuja silloin, kun ne eivät noudata yleisen tuoteturvallisuusasetuksen mukaisia velvollisuuksiaan.

Komissio on antanut toukokuussa 2023 Suomen kannattaman ns. tullireformipaketin, joka sisältää esityksen alle 150 euron arvoisten lähetysten tullittomuuden poistamisesta. Tullireformissa uudistettavana olevaan unionin tullikoodeksiin on neuvostokäsittelyssä lisätty ehdotus sähköisen etämyynnin lähetynä koskevasta uudesta käsittelymaksusta. Tarkoituksena on valtuuttaa komissio antamaan käsittelymaksua koskeva sääntely delegoidulla asetuksella, jossa säädettäisiin myös maksun määrästä. Asiaa koskevien EU-säännösten valmistelu on vielä kesken ja muutosten soveltamisen aloittaminen edellyttää tarvittavien tietojärjestelmien käyttöön saamista.

Valtioneuvoston selvityksessä E 38/2025, joka koskee komission tiedonantoa kattavasta EU:n keinovalikoimasta turvallista ja kestävästä verkkokauppaa varten sanotaan, että Suomi on valmis kiirehtimään tullireformin verkkokauppaa ja datakeskuksen perustamista koskevan sääntelyn hyväksymistä. Lisäksi on todettu, että Suomi tukee komission näkemystä siitä, että tarvitaan tulliviranomaisten ja markkinavalvontaviranomaisten tiivistä rakenteellista yhteistyötä niin valvonnan kohdistamisessa kuin korjaavien toimenpiteiden toteuttamisessa, kuten tuotteiden markkinoilta poistamisessa.

Kansallisen veron säätäminen kysymyksessä tarkoitetuille tuotteille olisi vaikeaa tai jopa mahdotonta. Veroa ei voitaisi asettaa vain tuontituotteille, koska se katsottaisiin kotimaista tuotantoa

suosivana tuontia syrjiväksi ja siten EU:n perustamissopimuksessa kielletyksi veroksi. Veron pitäisi siten kohdistua myös suomalaisiin tuotteisiin. Kansallisesti on selvitetty kulutusveroa, joka perustuisi erilaisten tuotteiden hiilijalanjälkeen. Keskeinen ongelma liittyy päästöjen määrittämisen ja päästötietojen puutteeseen. Mahdollisen veron vaikutusta tuotteiden hintoihin ei myöskään tiedetä, eikä myöskään sitä, miten hintojen muutos vaikuttaisi kuluttajien valintoihin. Tämänhetkisillä tiedoilla vero-ohjauksen erilaiset kustannukset olisivat huomattavan suuret verrattuna siitä saataviin hyötyihin.

Lainsäädännöllisten keinojen lisäksi on olennaista myös turvata kuluttajien kyky tehdä vapaasti tietoon perustuvia ostopäätöksiä puuttumalla laittomiin, manipuloiviin markkinointikeinoihin ja tarjoamalla kuluttajille tietoa turvallisesta ja kestävästä verkko-ostamisesta. Suomalaiset viranomaiset ovat tässä työssä aktiivisia.

Helsingissä 3.7.2025

Työministeri Matias Marttinen

VN/19532/2025-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: